

ИККИ ҚАТЛАМЛИ ТРИКОТАЖ ТЎҚИМАЛАРИНИ ОЛИШ УСУЛИ.

С.М.Агзамова, Г.Х. Гуляева, М.М.Мукимов.

Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти

СПОСОБ ПОЛУЧЕНИЯ ДВУХСЛОЙНОГО ТРИКОТАЖА.

С.М.Агзамова, Г.Х. Гуляева, М.М.Мукимов.

Ташкентский институт текстильной и легкой промышленности

PRODUCING WAY OF TWO-LAYER KNITTED FABRICS

S.M.Agzamova , G.Kh. Gulyaeva, M.M.Mukimov

Tashkent Institute of Textile and Light Industry

*Агзамова Сарвиноз Мақсудовна, таянч докторант,
+998977630066 , sarvinozagzamova7@gmail.com*

*Гуляева Гульфия Харисовна, фалсафа фанлари доктори (PhD), доцент
+998909351047, E:mail: uztextile@gmail.com*

*Мукимов Миrabзал Мираюбович, техника фанлари доктори, профессор
+998998865031*

**ARALASH TARKIBLI XOMASHYONING TO‘QIMANING TUZILISH VA INI ISTE’MOL
XUSUSIYATLARIGA TA’SIRI**

Kadirova Dilfuza Neymatovna

*Тошкент тўқимачилик енгиллик ва енгил саноат институти
“Тўқимачилик матолари технологияси” кафедраси профессори.
dilfuza.qodirova.63@mail.ru*

Annotatsiya. Maqolada bugungi kunda yengil sanoat, ayniqsa, to‘qimachilik sohasi mamlakat iqtisodiyotining strategik tarmoqlarining global bozorda aralash tolali matolarga bo‘lgan talab ortib borayotgan bir paytda, mahalliy xom ashyolardan yuqori sifatli va raqobatbardosh maishiy, texnik maqsadlarda qo‘llaniladigan matolarini ishlab chiqarish muhim masalalri bo‘yicha tadqiqot natijalari keltirilgan.

Kalit so‘zlar: jun, tola, ip, tanda, arqoq, chiziqli zichlik, yug‘onlik, kiyimbop

Аннотация. В статье представлены результаты исследований по важным вопросам производства качественных и конкурентоспособных тканей бытового и технического назначения из местного сырья, в условиях, когда на мировом рынке легкой промышленности, особенно текстильной промышленности, стратегических отраслей экономики страны, растет спрос на смесовые ткани.

Ключевые слова: шерсть, волокно, нить, нить, пряжа, линейная плотность, толщина, одежда.

Abstract. The article presents the results of research on important issues of production of high-quality and competitive fabrics for household and technical purposes from local raw materials, in conditions when the demand for blended fabrics is growing in the world market of light industry, especially the textile industry, strategic sectors of the country's economy.

Keywords: wool, fiber, yarn, yarn, yarn, linear density, wooliness, clothing

O‘zbekiston tabiiy xom ashyo – paxta, jun va ipak ishlab chiqarishda yetakchi davlatlardan biri hisoblanadi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar asosida viskoza va polyester kabi sintetik tolalar ham ishlab chiqarilmoqda. Ushbu imkoniyatlardan foydalangan holda, aralash tolali kostyum matolarini ishlab chiqarish texnologiyalarini tadqiq qilish va optimallashtirish, import hajmini kamaytirish hamda eksport salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

To‘qimachilik matolarining gigienik va ergonomic xususiyatlariga tolalar geometriyasi ta’sirini o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, bu matolarda tolalarning tarkibiy xususiyatlari muhim o‘rin tutadi. Ya’ni, matolarning tuzilishi tolalarning ko‘ndalang kesimi shakli, chiziqli zichligi, yuza zichligi, buramdorligi, shtapel uzunligi kabi xarakteristikalaridan birining o‘zgarishi bilan aniqlanadi. Inson tanasiga ijobiy ta’sir etuvchi, iste’mol talablarini hisobga olgan holda matolarga u yoki bu komponentning xossalarini berish mumkin. Bu ma’lum darajada buyumning iste’mol, gigiyenik va fizik-mexanikaviy xossalarini yaxshilashga va uning tannarxini pasaytirishga imkon beradi. Ikkinchi tomondan tarkibiy qismlar ekologik toza, inson uchun xavfsiz bo‘lishini taminlaydi. Tabiiy tolalar, xususan, paxta, tabiiy ipak, jun, lub tolalari inson sog‘ligiga ijobiy ta’sir etib, mahsulot dizayni uchun eng kamfort hisoblanadi.

Maqolada mato namunalari tuzilishi bo‘yicha aralash, yarim jun guruxga mansub bo‘lib, bu holda komponentlarning texnologik muvofiqlashuviga va kiyimbop to‘qima dizayniga, katta e’tibor qaratildi, shuningdek, qo‘yiladigan talablarga muvofiq naqshlar tanlandi.

Respublikamiz ichki bozoridagi xorij import yarim jun to‘qima namunalari texnologik omillarini tadqiq etish uchun namunalari tanlandi va institut sinov laboratoriyasi uskunalarida tajribaviy natijalar olindi (1- jadval).

1 Jadval

Mavjud kiyimbop to‘qimalarning texnologik omillari

Namuna	To‘qimaning yuza zichligi gr/m ²	To‘qima-ning qalinligi, mm	To‘qimada iplarning chiziqliy zichligi, teks		To‘qimaning zichligi, ip/dm		To‘qimaning o‘qi-maning Apilling-lanishi	To‘qimanin g o‘rilishi	Tola viy tarkibi
			Tan da	Ar qoq	T anda	Ar qoq			
I-namuna Xitoy	210	0.4	38	39	340	240	-	Sarja 2/2	50% Poliester 50% Jun
II-namuna Xitoy	180	0.2	21	19	550	330	-	Sarja 2/2	90% Polie ster 10% Viskoza
III-namuna Xitoy	200	0.3	23	27	460	220	4	Sarja 2/2	50% Jun 50% Polie ster
IV-namuna Turk	270	0.3	23	21	730	360	3	Sarja 1/3	30% Viskoza 70% Poliester
V-namuna Turk	190	0.3	22	29	420	340	2	Sarja 2/2	20% Viskoza 80% Poliester
VI-namuna Turk	220	0.3	31	31	420	340	2	Sarja 2/2	30% Viskoza 70% Poliester

O‘rganilgan tajribaviy to‘qima namunalarining mamlakatimiz iqlimi va istemol talablariga mos, hamda tannarxini inobatga olgan xolda 3ta kostyumbop to‘qima namunalarini fizik-mexanik va istemol xususiyatlari tadqiq etildi (2-jadval, 3-jadval).

2-Jadval

To‘qima namunalarining texnologik omillari

Omillar	Namuna I	Namuna II	Namuna III
Xom ashyoning tolaviy tarkibi, Tanda Arqoq	Jun50%+P e50% Jun50%+P e50%	Pe70%+V z30% Pe70%+V z30%	Jun50%+ Vz50% Jun50%+ Vz50%
Iplarning chiziqli zichligi, teks Tanda Arqoq	38 39	25 20	28 20
To‘qimada ip zichligi, ip/dm Tanda Arqoq	340 240	730 360	640 410
Tayyor to‘qima eni, sm	160	160	160
O‘rilish turi	sarja2/2	Sarja 1/2	Sarja 2/2
To‘qimaning qisqarishi, % Tanda Arqoq	9,0 8,0	8,5 7,0	9,5 9,0
To‘qimaning yuza zichligi, g/m ²	210	270	240

3-Jadval

Jun aralash to‘qima namunalarining fizik-mexanik va iste‘mol xususiyatlari

To‘qima	Yuza zichligi, g/m ²	Elektplanuvchanligi v/600 sek	Namlikni yutish, %	Uzilishdagi mustahkamlik, H	Xavo o‘tkazuvchanligi, sm ³ /sm ² sek	Ishqalanishga chidamliligi, tsiklar
Namuna I (Xitoy)	210	92	40	300 245	13	4060
Namuna II	270	90	67	240 207	10	4010

	una II Turk iya						
	Nam una III Xito y	240	96	68	$\frac{250}{210}$	8	4030

To‘qimaning tuzilishiga quyidagi omillar ta‘sir ko‘rsatadi: xom-ashyo tolaviy tarkibi va iplarning turi; tanda va arqoq iplarining chiziqli zichligi; ipning ko‘ndalang kesimi o‘lchamlari, to‘qima xosil bo‘lgunga qadar, xamda to‘qimada; to‘qimadagi tanda va arqoq iplarining o‘rilishi (rapport) iplarning kesishish soni, siljish, to‘qimadagi qatlamlar soni; tanda va arqoq bo‘yicha to‘qima zichligi; to‘qimadagi tanda va arqoq iplarining qisqarishi; to‘qimani ishlab chiqarishda texnologik omillar (tanda va arqoq iplarning tarangligi); to‘qimani pardozlashda texnologik omillar (kirishish, tortishish, mustaxkamlanish va xakozo); to‘qimani tolali maxsulotlar bilan chiziqli va yuza to‘ldirilishi, ipning ko‘ndalang kesimi va to‘qimaning tanda va arqoq bo‘yicha zichligi bilan aniqlanadi.

To‘qimaning tanda va arqoq bo‘yicha zichligi, ipning ko‘ndalang kesimi va to‘qimaning o‘rilishi – to‘qimani to‘ldirish koeffitsenti yoki to‘qimani bog‘lanish koeffitsentini aniqlaydi, ya‘ni to‘qimani to‘quv dastgoxda ishlab chiqarishni keskinligini ko‘rsatadi.

ADABIYOTLAR:

1. Kadirova D.N., Rakhimhodzhaev S.S. The study of the properties of technical beltingov. // Journal "Problems of textiles", - Tashkent-2010.-№2
2. Rakhimhodzhaev S.S., Kadirova D.N. Modern methods of fabric design. TITLP, Tashkent, 2006.
3. Оразбаева Р.И., Кадирова Д.Н., Рахимходжаев С.С., Жолдасова А.Б., Турениязова Л.А., Раджапова Д.А. Костюмная ткань. Ўзбекистон Республикаси Интеллектуал мулк агентлиги Расмий Ахборотномаси. Тошкент 2021 йил №21 IAP 06636.
4. Orazbayeva R.I., Kadirova D.N., Rakhimkhodzhaev S.S., Turenliyazova L.A., Djoldasova A.B. Innovative fabric for suit // Қорақалпоғистон Республикаси олий таълим муассасалари олимларининг илмий тўплами ҚДУ Нукус. №3, 2021., 167-170 с. (05.00.00;№27)
5. Оразбаева Р.И., Қодирова Д.Н., Рахимходжаев С.С., Турманов И., Турениязова Л.А. Костюмбоп тўқималарда ип бурамларининг ҳаво ўтказувчанлигига таъсири // Ilim ha‘m ja‘miyet НДПИ журнали Нукус. №4, 2021., 30-32 б. (05.00.00;№37)

6. Orazbayeva R.I. Research of clothing fabrics breathability of the Main // Қорақалпоғистон Республикаси олий таълим муассасалари олимларининг илмий тўплами ҚДУ Нукус. №4, 2021., 92-97 б. (05.00.00;№27)
7. R.I.Orazbayeva, D.N.Kodirova, S.S.Rakhimkhodzhaev, A.B.Djoldasova. Using the environmental properties of air permeability for designing of clothing fabrics with specified properties // Journal of Physics Volume 4, : Issue 2, April 2022., p.p. (01.00.00;№16)
8. R.I.Orazbayeva., A.B.Joldasova., A.T.Orazbaeva. Changes in the full composition of the physical and mechanical characteristics of costumbop fabrics // International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology [IJIERT] ISSN: 2394-3696, Website: ijiert.org, August 14th, 2020. 102-10 p.p. <https://repo.ijiert.org/index.php/ijiert/article/view/223.102-107> p.p.(05.00.00; IF 7.525)

